

Dosarul nr. 2ra-602/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. I. Malanciuc)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Pahopol, O. Cojocaru, I. Dutca)

DECIZIE

09 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Dumitru Mardari
Mariana Pitic

examinând recursurile declarate de către Carolina Mocanu, reprezentată de către avocatul Serghei Mocanu și Inspectoratul național de securitate publică,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Carolina Mocanu împotriva Ministerului Justiției și Inspectoratului național de securitate publică cu privire la repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 24 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de către Carolina Mocanu, a fost casată hotărârea din 08 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru în partea respingerii pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral și a fost emisă în această parte o nouă hotărâre cu privire la admiterea parțială a acestei pretenții, iar în rest hotărârea a fost menținută,

constată:

La 20 septembrie 2019 Carolina Mocanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției și Inspectoratul Național de Patrulare cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, la 09 mai 2018 agentul constator din cadrul Inspectoratului Național de Patrulare, în lipsa vreunui temei prevăzut de Codul contravențional, în mod ilegal, a întocmit în privința sa procesul-verbal cu privire la contravenție nr. 04338377 pe faptul comiterii contravenției prevăzute de art. 240 alin. (1) din Codul contravențional.

A menționat că, prin decizia agentului constator din 09 mai 2018 a fost sancționată cu amendă în mărime de 750 de lei și 2 puncte de penalizare.

A susținut că, la 09 mai 2018 nu a comis contravenția indicată în procesul-verbal enunțat, iar faptele indicate de agentul constatatator în procesul-verbal nu corespund realității.

A afirmat că, ilegalitatea acțiunilor agentului constatatator privind întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție din 09 mai 2018 se confirmă prin hotărârea din 13 noiembrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, prin care a fost declarat nul procesul-verbal menționat.

A relevat că, agentul constatatator intenționat, depășind limitele atribuțiilor acordate prin lege, a introdus în actele publice date false, fapt prin care i-a cauzat un prejudiciu material și moral considerabil.

A notat că, prin admiterea de către instanțele de judecată a contestației depuse, prin anularea procesului-verbal cu privire la contravenție întocmit de către agentul constatatator în privința sa se demonstrează că, la momentul aplicării sancțiunii contravenționale, agentul statului nu a întreprins toate acțiunile în vederea elucidării tuturor circumstanțelor cauzei, inclusiv a celor ce indicau asupra nevinovăției persoanei în comiterea faptelor incriminate.

A declarat că, deoarece a fost trasă ilegal la răspundere contravențională, a fost nevoită să-și angajeze un apărător, pentru serviciile căruia a achitat suma de 1000 de lei.

A solicitat încasarea din contul Inspectoratului Național de Patrulare și din bugetul de stat a sumei de 9000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și a sumei de 1000 de lei, cu titlu de prejudiciu material.

În cadrul ședinței de judecată a primei instanțe din 25 iunie 2020 reprezentantul Carolinei Mocanu, avocatul Serghei Mocanu a înaintat un demers, prin care a solicitat emiterea unei încheieri protocolare cu privire la admiterea succesiunii în drepturi și înlocuirea părții în proces, Inspectoratul Național de Patrulare cu succesorul său în drepturi, Inspectoratul național de securitate publică.

Prin încheierea protocolară din 25 iunie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, a fost admis demersul înaintat de către reprezentantul Carolinei Mocanu, avocatul Serghei Mocanu și calitatea de pârât în prezenta cauză a fost atribuită Inspectoratului național de securitate publică.

Prin hotărârea din 08 iulie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, acțiunea depusă de către Carolina Mocanu a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 23 iulie 2020 Carolina Mocanu a declarat apel nemotivat, iar la 19 octombrie 2020 a declarat apel motivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și emitere unei noi hotărâri cu privire la admiterea acțiunii.

Prin decizia din 24 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de către Carolina Mocanu, a fost casată hotărârea primei instanțe în partea respingerii pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral și a fost emisă în această parte o nouă hotărâre, prin care pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral a fost admisă parțial și a fost încasată din contul Inspectoratului național de securitate publică în beneficiul Carolinei Mocanu suma de 1000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral. În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La 15 februarie 2021 Carolina Mocanu, reprezentată de către avocatul Serghei Mocanu, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi hotărâri cu privire la admiterea integrală a acțiunii.

În motivarea recursului au indicat că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sunt ilegale, deoarece instanțele judecătorești au aplicat și interpretat eronat normele de drept material și procedural.

A menționat că, respingerea acțiunii de către prima instanță este total nemotivată prin careva norme materiale, prin urmare, nici nu poate să supună criticii o motivare a primei instanțe, care lipsește în hotărârea primei instanțe.

A susținut că, instanța de apel eronat a stabilit că, nu există probatoriu în sensul admiterii integrale a acțiunii.

A afirmat că, în ceea ce privește proba prejudiciului moral, conform practicii Curții Europene a Drepturilor Omului, este suficientă proba faptei ilicite, urmând ca prejudiciul și raportul de cauzalitate să fie prezumate, instanțele urmând să deducă producerea prejudiciului moral din simpla existență a faptei ilicite de natură să producă un asemenea prejudiciu și a împrejurărilor în care a fost săvârșită, soluția fiind determinată de caracterul subiectiv, intern al prejudiciului moral, proba sa directă fiind practic imposibilă.

A relevat că, instanța de apel urma să admită integral pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral, dispunând încasarea de la intimat în beneficiul recurenteii a sumei de 9000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, sumă care ar fi una echitabilă suferințelor psihice suportate de către aceasta și care constituie o satisfacere comensurabilă și nu este excesivă pentru intimat.

A notat că, în legătură cu faptul atragerii ilegale la răspundere contravențională, a fost nevoită să-și angajeze un apărător, iar pentru serviciile prestate de acesta, conform contractului de asistență juridică nr. 443 din 23 aprilie 2015 și bonului de plată nr. 600857 din 29 iunie 2018, suma de 1000 de lei. Ca urmare, urma să se încaseze din contul intimatului suma de 1000 de lei, cu titlu de prejudiciu material.

A declarat că, motivele expuse au fost invocate în instanța de apel, însă, contrar art. 373 alin. (5) CPC, aceasta nu s-a pronunțat asupra acestor motive. Or, dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre și decizie motivată, drept ignorat de instanța de apel.

A invocat că, în circumstanțele expuse, recurenta nu a avut parte în instanțele judecătorești de un proces echitabil în sensul art. 6 din Convenție.

La 15 februarie 2021 Inspectoratul național de securitate publică a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și pronunțarea unei noi hotărâri cu privire la respingerea acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, decizia instanței de apel este neîntemeiată și neargumentată, fiind constatate și elucidate pe deplin toate circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei.

A considerat că, prima instanță a adoptat o hotărâre bazată pe un fundament temeinic și materialul probator administrat.

A menționat că, agentul constatator, la momentul depistării comiterii unei fapte, care poate fi calificată drept contravenție, este obligat nemijlocit să întreprindă toate măsurile prevăzute de Codul contravențional. Din acest motiv, acestea nici într-un caz nu pot fi calificate drept acțiuni ilicite, deoarece îndeplinirea cu exactitate a atribuțiilor de serviciu este o îndatorire directă.

A susținut că, reieșind din prevederile art. 383 alin. (3) din Codul contravențional, repunerea în drepturi a persoanei se efectuează în cazuri exhaustive și, anume, dacă prin hotărâre definitivă, persoana în privința căreia a fost pornit proces contravențional, este declarată nevinovată și/sau răspunderea sa contravențională este înlăturată.

A afirmat că, în speță, nu există nici o hotărâre definitivă, prin care intimata să fi fost declarată nevinovată, or, procesul-verbal cu privire la contravenție a fost anulat de către instanța de judecată, fiind anulată și decizia agentului constatator, în temeiul art. 441 și 445 din Codul contravențional, motivând lipsa faptului contravenției.

A relevat că, răspunderea contravențională, conform art. 19 din Codul contravențional, este înlăturată în cazul: legitima apărare; starea de extremă necesitate; constrângerea fizică și/sau psihică; riscul întemeiat; cazul fortuit.

A notat că, instanța de judecată, care a examinat contestația asupra procesului-verbal cu privire la contravenție, nu a constatat existența nici unui caz enumerat.

A declarat că, reieșind din materialele dosarului, intimata nu poate pretinde de la Inspectoratul național de securitate publică prejudiciul moral în sumă de 9000 de lei, cauzat în rezultatul atragerii ilegale la răspundere contravențională, în condițiile în care acesta este pârâtul necorespunzător, or, conform art. 5 alin. (1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, la care face trimitere intimata, cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

A specificat că, intimata nu a demonstrat cumularea tuturor condițiilor generale necesare pentru antrenarea răspunderii Inspectoratului național de securitate publică în prezenta speță, ceea ce exclude răspunderea acestuia și necesitatea reparării prejudiciului, care survine doar drept consecință directă a faptei ilicite comisă de autorul acesteia, situația care în speță nu se atestă.

A remarcat că, suma solicitată de 9000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, este neîntemeiată, exagerată și nejustificată, în condițiile în care nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente, care să confirme faptul vătămării drepturilor personale nepatrimoniale privind integritatea morală, prezumție valabilă până la proba contrarie.

A invocat că, acțiunile agentului constatator au fost perfect legale, săvârșite în temeiul și în conformitate cu legislația în vigoare, iar pretențiile înaintate de către

intimată în cererea de chemare în judecată sunt neîntemeiate, neavând suport juridic și acțiunile acesteia sunt, de fapt, cu rea-credință, fapt pentru care cererea de chemare în judecată urma a fi respinsă ca neîntemeiată.

A mai invocat că, conform art. 450 alin. (2) din Codul contravențional, constatând în procesul de judecată fapte de încălcare a legalității și a drepturilor omului, instanța de judecată emite, odată cu hotărârea, și o încheiere interlocutorie, prin care aceste fapte se aduc la cunoștință persoanei cu funcție de răspundere responsabile. O astfel de încheiere nu a fost emisă în cadrul examinării dosarului contravențional, or, instanța nu s-a pronunțat din punct de vedere procedural asupra nulității procesului-verbal cu privire la contravenție.

A menționat că, intimata urma să solicite prejudiciul cauzat în cadrul procesului contravențional inițiat, or, pornind de la prevederile generale ale Codului contravențional înglobate în art. 1 alin. (1), dispozițiile normelor Codului contravențional, în care sunt prevăzute drepturile de recuperare a prejudiciului material presupus cauzat, sunt aplicabile în cadrul proceselor contravenționale, iar în momentul în care reclamantul nu a beneficiat de aceste drepturi în cadrul procesului contravențional, fiind emise hotărâri definitive asupra cazului contravențional, aceste prevederi nu mai sunt aplicabile reclamantului în cadrul unui proces civil. Totodată, faptul că, nu a dorit să beneficieze de drepturile prevăzute în procesul contravențional nu poate fi imputat autorităților publice.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 26 mai 2021 a considerat recursurile admisibile și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile întemeiate și care urmează a fi admise, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) CPC, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că, la 09 mai 2018 în privința Carolinei Mocanu a fost întocmit procesul-verbal cu privire la contravenție nr.MAI04 338377, fiindu-i aplicată, în baza art. 240 alin. (1) din Codul contravențional, o amendă în mărime de 15 unități convenționale (750 de lei) și 3 puncte de penalizare.

Prin hotărârea din 13 noiembrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, a fost admisă contestația depusă de către Carolina Mocanu, reprezentată de către avocatul Serghei Mocanu și a fost declarat nul procesul-verbal cu privire la contravenție nr. MAI04338377 din 09 mai 2018, cu încetarea procesului contravențional.

Instanța de judecată a reținut că, nu au fost prezentate probe, care ar dovedi vinovăția Carolinei Mocanu de comiterea contravenției prevăzute de art. 240 alin.(1) din Codul contravențional.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Carolina Mocanu a solicitat încasarea din contul Inspectoratului Național de Patrulare și din bugetul de stat a sumei de 9000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și a sumei de 1000 de lei, cu titlu de prejudiciu material.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Carolina Mocanu, a ajuns la concluzia temeinicii acestuia, casând hotărârea primei instanțe în partea respingerii pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral și pronunțând în această parte o nouă hotărâre, prin care a admis parțial pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral și a încasat din contul Inspectoratului național de securitate publică în beneficiul Carolinei Mocanu suma de 1000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral, în rest menținând hotărârea primei instanțe.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu argumentele invocate în recursuri, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, decizia instanței de apel a fost adoptată cu încălcarea normelor de drept procedural, respectiv, nu poate fi menținută.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Totodată, în conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

La caz, instanța de recurs constată, însă, că, contrar prevederilor legale menționate, din decizia instanței de apel nu rezultă clar în baza cărei norme de drept material instanța de apel a încasat din contul Inspectoratului național de securitate publică în beneficiul Carolinei Mocanu suma de 1000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral.

Or, instanța de apel urma să determine exact natura juridică a litigiului și legea aplicabilă speței date.

Mai mult ca atât, din materialele dosarului și, anume, din cererea de chemare în judecată rezultă că, Carolina Mocanu a solicitat încasarea din contul

Inspectoratului Național de Patrulare și din bugetul de stat a sumei de 9000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și a sumei de 1000 de lei, cu titlu de prejudiciu material, ce constă din cheltuielile de asistență juridică suportate în cadrul procesului contravențional.

Instanța de apel, însă, examinând cauza, nu s-a pronunțat asupra pretenției cu privire la repararea prejudiciului material. Or, în conformitate cu art. 240 alin. (3) CPC, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

În contextul dat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție relevă că, cele descrise incontestabil indică la o examinare superficială a cauzei.

Ca urmare, în sensul art. 6 §1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

În speță, prezintă relevanță și faptul că, folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestuia, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt, care, este diferită de la caz la caz.

Pe cale de consecință, erorile comise de instanța de apel nu pot fi corectate de instanța de recurs, motiv pentru care în speță se impune rejudecarea cauzei.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, erorile comise de către instanța de apel nu pot fi corectate de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile, de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și, reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admit recursurile declarate de către Carolina Mocanu, reprezentată de către avocatul Serghei Mocanu și Inspectoratul național de securitate publică.

Se casează integral decizia din 24 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Carolina Mocanu împotriva Ministerului Justiției și Inspectoratului național de securitate publică cu

privire la repararea prejudiciului material și moral, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Mariana Pitic